

Loutky, které léčí.

Na nástěnkách visí dětské obrázky, stěny hýří barvami. Ve společných prostorách můžete zakopnout o plyšáky nebo stolní hokej. Zaměstnanci dětských oddělení českých nemocnic se snaží hospitalizovaným dětem vytvořit pro léčbu co nejpříjemnější prostředí. Typická „sterilní“ atmosféra nemocnice však prosakuje i sem. S hračkami si většinou nikdo nehraje, rodiče dětí, které zde bojují s těžkou nemocí nebo čekají na operaci, jsou vážní, z pokojů se neozývá smích. A právě smích se snaží do nemocnic přivést občanské sdružení Loutky v nemocnici, které i letos v rámci charitativního projektu „B. Braun pro život“ podporuje Skupina B. Braun.

„Chceš si něco zazpívat?“ ptá se čtyřletého Vojtíška v prostoru dětské společenské místnosti onkologického oddělení hudebník Jiří Holub a vytahuje housle. Vojtíšek je ale unavený. Zpívat si nechce, raději si hraje sám s autíčky. „Dnes mu není moc dobře,“ vysvětluje jeho otec. Jiří Holub i přesto hraje dál a společně s kolegyní Kateřinou Tschornovou zpívají lidové písničky. Zvuk houslí už láká další rodiče, kteří sem vedou své děti. Opatrně za ruku, na vozíku i v kočárku. Představení dobrovolníků občanského sdružení Loutky v nemocnici může začít.

### Znovu se od srdce zasmát

V České republice je každý rok hospitalizováno na 180 tisíc dětí. Ty snáší dlouhodobé odloučení od domova a náročnou léčbu velmi těžce. Přitom právě psychický stav je základem pro jejich úspěšné uzdravení. Členové Loutek v nemocnici – divadelníci a muzikanti fungují pro pacienty zároveň jako terapeuti. Navštěvují děti hospitalizované v nemocnicích a léčebnách po celé České republice a radost jim přináší skrze loutky, písničky i divadelní představení. „Díky loutkám mohou děti alespoň na chvíli zapomenout na svá trápení a bolístky a zase se od srdce zasmát,“ vysvětluje Marika Míková, která sdružení Loutky v nemocnici před deseti lety zakládala.

Skoro tříletý Filípek Harbich, hospitalizovaný na onkologickém oddělení v pražské Nemocnici Motol, si návštěvu Loutek užívá na sto procent. Zpívá jako o život a vyžaduje další a další písničky. „Je to teprve tři týdny, co mluví. Teď se mu vrátila řeč, jinak jenom ležel, střídali jsme jednotku intenzivní péče s anesteziologicko-resuscitačním oddělením a skončili na onkologii,“ vysvětluje jeho matka, zatímco Filípek shání tlakoměr a chce si hrát na doktora. V nemocnici už leží přes půl roku. „S Filipem to vypadalo pořád hůř, ale najednou se to zvedlo a už je to skoro dobrý, vid’? Tak si to užíváme, to nám chybělo, vid’?“ dodává a obrací se na synka. „Loutky jsou úžasné, děti to hodně pozvedne. Nemají ten samý stereotyp. Navíc Filip má loutky hrozně rád a teď, když vnímá, si to dokáže pořádně užít.“

### **Doktoři reagovali překvapeně**

Zpočátku malé sdružení nárazově navštěvovalo několik dětských oddělení v pražské Fakultní nemocnici v Motole. Zakladatelka, režisérka, dramaturgyně a spisovatelka Marika Míková, se tehdy inspirovala v Německu. Oslovila pár svých přátel z divadla a ptali se v nemocnicích, jestli nemohou zahrát. „Ze začátku na nás reagovali i doktoři překvapeně. Přijdete do nemocnice s kytarou a doktoři na to: Co tu děláte? Víte, kde jste? Tohle je nemocnice.[A1] Pak byli sami překvapení, jak se ty děti proměnily a jak se celkově změnila atmosféra na oddělení. Zjistili, že to má doopravdy dobrý vliv,“ poznamenává Hana Grančičová, herečka a členka Loutek. Po deseti letech už hrají v jednadvaceti nemocnicích po celém Česku a během jednoho roku odehrají v rámci 280 návštěv více než tisíc divadelních představení a odzpívají tisíce písniček.

### **Loutka má téměř magickou moc**

„Když vytáhneme loutku a je tam malé dítě s rodiči, rodiče se baví i s dětmi. Přijde mi, že je loutka magický předmět. Skrz loutku se všichni otevřou,“ vysvětluje Hana Grančičová.

Že do nemocnic přichází loutkové divadlo, není náhoda. Takzvaná dramaterapie pomáhá uchopit a zmírnit problémy, se kterými se děti potýkají. Je nástrojem symbolického vyjádření. Právě loutce se totiž děti svěřují daleko snadněji, než dospělému člověku.

K loutce cítí dítě větší důvěru, komunikuje s ní. Divadelníci s loutkou mají také daleko větší výrazové možnosti. Skáčou s ní po posteli, staví ji na hlavu, loutka může beztrestně plivat a říkat si, co chce. Jedině s loutkou se daří dítě rozpovídat nebo jej přivést k nějaké reakci, stačí úsměv.

„Chodili jsme například za dětmi, které nekomunikovaly vůbec, protože nemohly. Protože byly tak strašně nemocné, že prostě jen ležely a čekaly na to, až to uvnitř té nemocné schránky začne fungovat. A ta loutka to dokáže. To není naše zásluha. V loutce je něco, v čem dítě tu komunikaci cítí. Leží, nemůže dělat vůbec nic a najednou pohne třeba jen koutkem úst. To je pro nás maximální výhra,“ popisuje loutkherečka Kateřina Tschornová.

Pobyt dítěte v nemocnici však není náročný jen pro dítě. Zabrat dostávají také jeho rodiče, kteří u něj tráví většinu času. Často je jeden z rodičů u svého potomka nastěhovaný na několik týdnů. „Děti léčba bolí, jsou unavené. Rodiče jsou unavení s nimi,“ podotýká Jiří Hodina. Proto má dramaterapie úspěch nejen u dětí, pozitivně ji vnímají i rodiče. Jako rozptýlení, vizuální a sluchový vjem, něco jiného, než je nemocniční stereotyp. Jako čas, který mají pro sebe, když dítě zabaví někdo jiný. Jako odlehčený svět hraní si. Ale hlavně své děti po dlouhé době vidí se smát. „Vidět své těžce nemocné dítě, jak reaguje, nebo jen jak se dívá na divadlo a baví se, vidět své dítě se smát, to je pro rodiče obrovské štěstí,“ dodává Tschornová.

### Zpívají pubertáci i senioři

„Sem vás dnes nepustíme, máme tu vážný případ,“ volá sestra a zavírá za sebou dveře. Na odděleních, kde se bojuje o život, jsou často návštěvy, i když jinak vítané, nevhodné. Stejně tak je tomu i v Olomouci. Herečka Lenka Volfová a hudebník Jaromír František Palme, zvaný Fumas, tedy míří dál.

Na geriatrickém oddělení Olomoucké fakultní nemocnice se zastavil čas. Stěny jsou vysoké, omítka opadává, chodby jsou prázdné. Víc než nemocnici to tu připomíná továrnu. Jako by se na staré lidi zapomnělo. Loutky tu působí jako zjevení. „Senioři s námi zpívají rádi. My jim zazpíváme naše písničky, oni nám zase ty jejich,“ dodává Fumas. Chodí za pacienty do pokojů a zpívají. Jejich obyvatelé zpívají s nimi a vypráví si příběhy z mládí. „Děkujeme, že jste si na nás vzpomněli,“ volá starší paní.

Loutky nehrají jen dětem. Navštěvují i jiná oddělení, zastaví se všude, kde mohou udělat radost. Se staršími dětmi je však práce složitější. „Často vidíte tu nenáladu u čtrnáctiletých dětí, které mají notebooky, koukají na filmy. Ale pak někdo z pokojíčku řekne, že chce zahrát. A nakonec se přidají i ostatní a chtějí další a další písničky a najednou se rozjede skvělá atmosféra. V tom pokoji se něco změní, něco se stane, a když srovnáte náladu předtím a potom, je to něco krásného,“ popisuje Hana Grančičová, která se chystá hrát starším dětem v Plzeňské fakultní nemocnici. Je už na konkrétním herci, jak k pacientům přistupuje. Cesty k těm starším se hledají jinak.

„Věkový rozdíl se překlene hudbou. Ta baví malé děti, dospělé i seniory. Skrze písničky prolomíme ledy,” vysvětluje Lenka Volfová. „Když na to přijde, tak zahrajeme i punk,” dodává se smíchem Fumas. „Loutky fungují i na starší děti, ale musíte důstojně,” podotýká Kateřina Tschornová a dává příklad: „To byla už velká slečna, patnácti nebo šestnáctiletá, myslím, že spadla ze skály. Byla tak polámaná, tak pochroumaná, že se měsíce nemohla hýbat. Měla u sebe plyšového lva a já to zkusila. Mluvila jsem na ni s loutkou a ona vzala lva a začala na mě mluvit prostřednictvím toho lva. To bylo poprvé po měsících, co reagovala. V ten moment jsem měla co dělat, abych potlačila slzy.“

### **Přát si, aby všechno dobře dopadlo**

V současné době má sdružení Loutky v nemocnici třináct členů. Každý z nich má své stálé zaměstnání, v nemocnicích hrají ve svém volném čase. „Tohle není běžná práce, člověk to musí chtít dělat. Musí vědět, proč to dělá, a musí mu to stát za to. Taky máme krize. I kolegové. Jsme unavení, je toho moc. Ale přijdeme do nemocnice a vidíme, že je to strašlivě důležité. Naše běžné starosti odpadnou. Vidíme, že je něco víc, než naše malichernosti,” zamýšlí se Kateřina Tschornová, zatímco si balí loutkové divadlo do kufříku. Práce s vážně nemocnými dětmi vyžaduje vysokou dávku empatie a zároveň také trochu odstup. „Mnohokrát se mi samozřejmě stalo, že jsem přišla domů, sedla si, hleděla do prázdna a šla spát. Ale člověk se naučí ty dojmy vstřebávat. Jediná možnost, jak tomu dítěti můžeme pomoci, je udělat mu radost. A přát si, aby všechno dobře dopadlo.“

---

[A1] Tohle patří do jednoduchých uvozovek, nemám tady pro ně znak, ale dá se to zkopírovat z wiki nebo lépe z [www.prirucka.ujc.cas.cz](http://www.prirucka.ujc.cas.cz) v kapitole „diakritika“ (nemám internet)